

Đọc báo Thông Luận: từ khô khan đến ướt át...

Từ ngày đọc báo Thông Luận số 62 (tháng 7 và 8, 1993), tôi thấy bút rút, khó chịu vì buộc phải suy nghĩ về một vấn đề mà từ trước tôi không thấy cần đặt ra, mà cũng chẳng thấy ai đặt ra: biến Thông Luận thành một tờ báo giải trí với những bài có tính cách "ướt át".

Trương 31 của số báo nói trên đăng thơ của một độc giả phản nàn rằng Thông Luận là một tờ báo "khô khan", đăng những bài mà độc giả đó không đọc hết vì nó "quá dài" (dài đến "hơn hai trang"!), mà chủ đề độc giả "biết rồi", chẳng cần phải "lặp đi lặp lại" mà, "khô lấm", Thông Luận cứ "nói mãi" và nếu độc giả nào không quan tâm các vấn đề đó thì "không còn gì" để đọc và để học hỏi. Tại sao Thông Luận lại "nặng về chính trị" thế, và bài viết thì "khô khan"? Tại sao Thông Luận không "tươi mát" hơn? Nói rõ hơn nữa, tại sao ban giám đốc Thông Luận không biến tờ báo này thành một tờ báo giải trí, bài vở mỗi bài đừng quá hai trang, cho những người đọc báo chỉ cốt đi tìm giải trí đọc cho khỏi mệt, và những bài vở này chỉ nên nói về những vấn đề ướt át (danh từ này, chứ không phải "tươi mát", mới đổi chiếu đúng danh từ "khô khan").

Thơ này đến thật đúng lúc! Ban giám đốc hoan nghênh những đóng góp "thắng thắn" như thế, vì họ cũng "đang suy nghĩ về một phương thức cải tiến tờ báo".

Mấy lâu nay tôi cứ nghĩ rằng tờ Thông Luận là một tờ báo tranh đấu, do các anh trong ban giám đốc khai sinh ra vì nhu cầu tranh đấu cho một lý tưởng, một giải pháp mà họ cho là thiết yếu cho xú sở. Như mọi độc giả của Thông Luận đều biết, lý tưởng và giải pháp đó là dân chủ đa nguyên. Chủ trương như thế là đương nhiên chống sự duy trì chế độ "xã hội chủ nghĩa" kiểu leninít - bônsêvich hiện tại, nghĩa là chủ trương thay đổi cả một chế độ. Như thế tất nhiên Thông Luận là một tờ báo mà mục tiêu chính là đấu tranh chính trị. Mà chính trị đây là thứ chính trị nghiêm túc, cẩn bản, và phải "nặng", chứ không phải thứ chính trị chính em chửi bới lăng nhăng, hay nói cho vui miêng!

Vấn đề ở đây là vận mạng và tương lai của đất nước và dân tộc, chớ đâu có phải chuyện tán dóc trong khi nhảy nhót hay nhaffenet cho qua thì giờ! Chuyện quan trọng như vậy tất nhiên không "ướt át" được, và không phải dành riêng cho những người không có sức hoặc kiên nhẫn đọc quá hai trang báo! (Còn sách thì lại miễn bàn!). Vận mạng cả một dân tộc đâu chỉ có đáng hai trang báo trả xuống! Và những chuyện cần học hỏi đâu có thể gói ghém trong hai trang giấy!

Phản khác, ai hăng theo dõi chính sách của ban lãnh đạo đảng cộng sản Việt Nam cũng phải nhận thấy rằng mấy ông lãnh đạo này không muốn ai khác bàn đến chính trị và làm chính trị. Đây là lãnh vực họ nhứt định nắm độc quyền và toàn quyền. Theo

quan niệm của họ, người Việt Nam "yêu nước" chỉ nên hoạt động trong một số lãnh vực phi chính trị.

Một là kinh tế kinh doanh, nghĩa là làm tiền. Nếu ai muốn làm tiền và làm giàu thật mau nén về xú, và nếu họ không bước ra khỏi lãnh vực này, nhất là đừng dính gì đến chính trị thì tha hồ tự do, kể cả tự do ăn chơi, khỏi sợ công an cảnh sát theo dõi và, ngoại trừ nhắc nhở họ rằng trong mọi lãnh vực và mọi nơi, muốn cho công việc trôi chảy luôn luôn phải giải quyết vấn đề "đầu tiên" (tức "tiền đầu", nếu dùng theo ngôn ngữ cách mạng), nhân viên chính quyền sẽ không gây phiền hà gì cho họ cả, dù trước đây họ thuộc về những thành phần mà cộng sản gọi là "Việt gian", "Ngụy", "phản động và phản cách mạng" ghê gớm. Nếu họ là chuyên viên thì chỉ nên hiến kế cho ban lãnh đạo Đảng, và để Đảng tùy nghi, chứ đừng có tham vọng tham dự, hay bàn đến đường lối chính sách, chiến lược chiến thuật quốc gia gì ráo!

Hai là ăn chơi. Nếu là thanh niên thì lại tha hồ tìm những giải trí ướt át, muốn ướt át mấy cũng được, và có sa đọa cũng chẳng sao. Chế độ xã hội chủ nghĩa nay đã đổi mới tư duy và chủ trương phóng khoáng mà! Thanh niên càng chỉ lo ăn chơi, chính quyền xã hội chủ nghĩa càng "ổn định"!

Cuối cùng, nếu là trí thức thì phải lựa một trong ba giải pháp: một là phải quy phục Đảng và dùng hết tài năng của mình vào việc tư duy gắn để tìm những luận thuyết chứng minh là đường lối nhất quyết theo con đường xã hội chủ nghĩa và làm rõ "ai thắng ai" của ban lãnh đạo hiện tại của Đảng là đúng dù rằng những gì xảy ra ở Nga và Đông Âu đã chứng minh rằng đường lối xã hội chủ nghĩa là đường lối dẫn đến "nghẹt thở" và chế độ cộng sản hết xài được trong thế giới ngày nay rồi, như Gorbachev và Yeltsin và biết bao người khác trong các đảng cộng sản Nga và Đông Âu đã công nhận; hai là ngậm tăm, nhất là họ ở trong lãnh thổ dưới sự kiểm soát của chính quyền cộng sản; ba là theo Đoàn Viết Hoạt và Nguyễn Đan Quế vô tut năm hai mươi năm để nghiên ngâm về những tai họa sẽ xảy ra cho những ai muốn làm chính trị, nhất là những ai cứ lì lợm chủ trương dân chủ đa nguyên!

Những phản nàn của độc giả nói trên làm tôi nhớ lại luận điệu của những người điều khiển cơ quan tuyên truyền của đảng cộng sản Việt Nam. Theo mấy ông này, chính trị là chuyện khô khan, nặng nề, để cho ban lãnh đạo Đảng lo. Người khác đừng có dung vào. Đi tìm chuyện ướt át mà giải trí! Còn tụi Thông Luận là một đám phản cách mạng, nguy hiểm, cứ lăng nhăng xen vào chính trị, chống đối độc tài độc đảng và chủ trương dân chủ đa nguyên! Thật là vớ vẩn! Phải làm sao cho chúng nó chấm dứt chuyện đó, hướng chúng vào những gì ướt át, thúc chúng nó biến báo chúng nó thành báo giải trí đi...

Ở Việt Nam những tờ báo được chính quyền cho tiếp tục xuất

bản đều thấy rằng nói dồn hoặc những chuyện ướt át để giải trí độc giả là thượng sách! Chính trị là chuyên khô khan, chính trị là độc quyền của lãnh đạo Đảng. Họ biết như thế, muốn khỏi phải vò xà lim nằm chung với Đoàn Viết Hoạt và Nguyễn Đan Quế, họ phải "de" thiệt xa những gì mà họ biết là chính quyền cộng sản coi là có tính cách chính trị!

Nhưng chúng ta, xin lỗi, tôi, chúng ta đâu có nằm trong tầm tay mấy ông công an cảnh sát cộng sản! Tôi sống trong một xã hội dân chủ tự do, đặc biệt là tôi có tự do tư duy, tự do ngôn luận, và tôi không phải là người cho rằng tìm giải trí và ướt át là mục tiêu chính của cuộc đời hay của những người Việt Nam hiện nay có chút lương tâm và tự trọng, thấy cần băn khoăn về tương lai xứ sở; tôi lại là người may mắn có thể đọc được, và thấy có bốn phân phái đọc hàng chục hàng trăm trương báo và sách dù có "khô khan" đến mấy nếu những báo và sách đó bàn đến những vấn đề trọng đại của xứ sở.

Riêng về điểm "biết rồi, nói đi nói lại, khô lấm", tôi cũng nhớ đến những tài liệu tuyên truyền của đảng cộng sản. Những tài liệu - tài liệu học tập, diễn văn của các lãnh tụ Đảng, quyết nghị, cương lĩnh, v.v... - cũng nói đi nói lại hoài những điều mà mọi người đều biết, nhưng phần đông không quên. Những điều đó là chế độ hiện tại của Việt Nam là một chế độ cộng sản lấy chủ thuyết Mác-Lê làm căn bản lý thuyết và hành động; đảng cộng sản Việt Nam sẽ nhút quyết định con đường xã hội chủ nghĩa - chó không phải tư bản chủ nghĩa như nhiều người, nhút là ngoại quốc, tưởng làm đâu nhé! - và những "cải tổ" nhằm khai thác kinh tế thị trường để thực hiện chủ nghĩa xã hội hữu hiệu hơn - chó không phải bỏ chủ nghĩa đó đâu nhé! - khi nói dân chủ, Đảng muốn nói dân chủ tập trung - chó không phải dân chủ như chúng ta thường hiểu đâu nhé! - v.v... Và vì đảng cộng sản Việt Nam tiếp tục nói những điều sai lầm hay nhầm lường gạt dư luận, chúng ta cũng phải tiếp tục lên tiếng nói rằng những điều đó sai lầm hoặc dối trá; nếu không bà con cô bác rất dễ quên, và nếu chỉ còn nghe luận điệu của cộng sản thì lại cho rằng những điều đó là đúng!

Vì những lý do trên, tôi không thấy nhu cầu biến tờ báo *Thông Luận* thành một tờ báo giải trí có tính ướt át. Không lẽ *Thông Luận* đi cạnh tranh với *Tintin*, *Astérix*, hoặc *Playboy*, *Ciné Revue* hay sao?

Tất nhiên, tôi không phải là người sáng lập mà cũng không thuộc ban giám đốc của *Thông Luận* nên tôi chẳng có quyền gì về vấn đề nền đổi hướng hay không đổi hướng của tờ báo này cả. Nhưng với sự khám phá trọng đại về những sự thực nói trên, tâm tư tôi hết bứt rứt! Nhưng phải nói những điều đó ra thì sự bứt rứt này mới thực sự hết!!

Tôn Thất Thiện

Ottawa, 29-7-1993

Thành thật cảm tạ giáo sư Tôn Thất Thiện về lời đóng góp thẳng thắn. *Thông Luận* có ý định cải tiến nhưng chắc chắn không phải dê cạnh tranh với *Ciné Revue*. Chúng tôi lặp lại lời kêu gọi góp ý của độc giả. Ký tôi chúng tôi sẽ đăng bài của bạn Lê Đỗ bên Đức về vấn đề này, vì ký này thiếu chỗ chưa đăng được. Xin cảm ơn bạn Lê Đỗ trước.

THỜI SỰ... TÙ

Quan hệ Anh-Việt

Một phái đoàn chính phủ Việt Nam do thủ tướng Võ Văn Kiệt dẫn đầu đã sang thăm và đàm phán với chính phủ Anh từ ngày 3 đến 6-7-1993.

Phái đoàn Việt Nam đã đi thăm vùng khai thác dầu mỏ của nước Anh ở Aberdeen, tham quan lâu đài Edinburgh ở Scotland, thăm thành phố Birmingham và sân bay Wimbledon, London. Phái đoàn Việt Nam đã hội đàm với thủ tướng Anh John Major và các vị cao cấp khác trong chính phủ Anh cũng như nhiều giám đốc và thương gia Anh quốc có quan hệ buôn bán với Việt Nam.

Theo ông đại sứ Anh ở Việt Nam, Peter Williams, thì đây là cuộc viếng thăm cao cấp nhất của Việt Nam đến nước Anh từ trước tới nay. Cuộc viếng thăm này không phải là một cuộc viếng thăm đơn thuần hữu nghị, mà vấn đề cốt lõi là sự bang giao thương mại giữa hai nước. Nước Anh đang muốn hợp tác với Việt Nam trong việc khai thác dầu mỏ ở thềm lục địa. Việt Nam cũng muốn nhờ nước Anh xây dựng sân bay Đà Nẵng Hà Nội thành một phi cảng quốc tế hiện đại. Vài năm gần đây mối bang giao thương mại các mặt của hai nước đang tiến triển theo chiều hướng tốt đẹp có lợi cho cả hai bên.

Nước Anh là nước có những nhận định rất thực tế đối với việc bang giao buôn bán với Việt Nam. Họ đã từng nhận định như sau: "Việt Nam có những trữ lượng dầu lửa lớn, và những trữ lượng này nếu được khai thác và bán ra thị trường thì Việt Nam sẽ từ một nước nghèo nhất trên thế giới trở thành một nước giàu có". Đối với việc Mỹ vẫn còn tiếp tục cấm vận, họ cho đó là một thời cơ thuận lợi cho các công ty Anh đầu tư buôn bán với Việt Nam.

Trong các buổi mạn đàm hành lang trong các buổi tiệc chiêu đãi, các nhà kinh doanh Anh quốc cũng có những than phiền về tệ nạn xã hội ở Việt Nam, và họ cho rằng Việt Nam mới bắt tay với các nhà doanh nghiệp phương Tây chưa được bao lâu mà đã bắt đầu khắt khe chặt chẽ khiến họ khó hoạt động. Một số công ty nước ngoài than phiền về việc phải thuê văn phòng với giá quá đắt. Nan tham những quan liêu trong hàng ngũ cán bộ Việt Nam là một trở ngại lớn cho việc tiến hành đầu tư buôn bán của các công ty nước ngoài. Khi một cán bộ cao cấp Việt Nam trong phái đoàn chính phủ hỏi một thương gia Anh quốc xem Việt Nam có gì thay đổi không, thì họ được nghe câu trả lời rất tế nhị như sau: "Thay đổi thì có thay đổi, nhưng sao giá thuê khách sạn đắt quá, và sao Việt Nam nhiều ăn mặc quá". Đó chỉ là câu chuyện xã giao trong bàn tiệc, nhưng nếu các chính khách Việt Nam muốn biết thêm những nhận định khác của họ về trật tự xã hội, về nạn tham nhũng, nạn buôn lậu v.v... thì cũng không khó. Nhưng người Anh cũng như hầu hết những người nước ngoài đầu tư buôn bán với Việt Nam tránh né việc phê phán chính thể xã hội. Họ chỉ nói những gì cần nói để bảo vệ việc buôn bán có lợi cho họ mà thôi. Vấn đề chủ yếu đối với họ là việc đầu tư buôn bán phải có lợi cho họ về giá trị kinh tế. Trên thực tế có nhiều công ty nước ngoài đã bỏ cuộc sau một thời gian vào Việt Nam thăm dò. Họ nói: "Chúng tôi muốn vào đầu tư ở Việt Nam vì cho rằng ở nước này nhân công rẻ, nguyên liệu rẻ, bất động sản rẻ, và nhà nước đang khuyến khích việc đầu tư của nước ngoài, tạo điều kiện thuận lợi cho chúng tôi. Nhưng xét ra thì họ chỉ vừa mới nói mớ đã nhầm nhẹ thất chật lại. Nếu vậy thì chúng tôi sẽ đầu tư vào các nước Á Châu khác còn dễ dàng thuận lợi hơn!".